

Svenska modellen klarar inte integrationen

Svenska Dagbladet den 24 november 2016

Sverige är i dag det OECD-land som tagit emot flest flyktingar per capita. Men hittills har vi dessvärre lyckats dåligt med integrationen. Sysselsättningsgraden för immigranter är låg. Generellt tar det lång tid för utrikes födda att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Det tar åtta år innan hälften är i arbete. Med endast förgymnasial utbildning står majoriteten utan sysselsättning även tio år efter ankomsten till Sverige. Det är tydligt att Sverige har en tudelad arbetsmarknad där särskilt utomeuropeiska invandrare med låg färdighetsnivå har svårt att få arbete.

Entreprenörskapsforum publicerar i dag "Swedish Economic Forum Report – Immigration, ekonomisk integration och entreprenörskap" som analyserar vad som kan göras för att förbättra den ekonomiska integrationen av immigranter och bättre ta till vara deras ekonomiska potential. Med ekonomisk integration menar vi då att invandrarna kommer in i någon form av produktiv yrkesverksamhet. Det kan bestå i antingen en anställning eller någon form av entreprenörskap.

I de fall en immigrant inte kan omedelbart träda in på arbetsmarknaden finns i princip fyra vägar till ekonomisk integration: utbildning, anställningsstöd, lägre minimilöner (större lönespridning) och entreprenörskap.

Det finns ett utbrett önsketänkande om att integrationsproblemen ska kunna lösas enbart genom satsningar på utbildning. Det är också väl belagt att bättre färdigheter har stora effekter på möjlig-heterna att få sysselsättning. Men ökade utbildningsinsatser behöver inte leda till detta utan det krävs också att utbildningen är effektiv. De sjunkande Pisa-resultaten visar att svensk skola har stora problem. En till-tagande lärarbrist innebär ytterligare frågetecken för den framtida utbildningens effektivitet. Det är också uppenbart att det för immigranter med -mycket låga färdigheter kan krävas många år av utbildning för att nå upp till de nivåer som motsvarar arbetsgivarnas krav. Det är därför helt osannolikt att enbart utbildning kan lösa integrationsproblemen.

Vi har redan i dag en stor flora av anställningsstöd där erfarenheterna visar på begränsade effekter. Trots att stöden är generösa är arbetsgivarnas användning av dem begränsad. Det kan bero på de administrativa besvär som är förknippade med stödanställningar. Stöden utgår också under begränsad tid. De kan därmed bara kompensera arbetsgivarna för tillfälligt låg produktivitet hos anställda under en upplärningstid, inte permanent. Vidare finns risken att stöden kan verka stigmatiserande: att vara berättigad till stöd innebär att man pekats ut som ett "problemfall". Slutligen innebär budgetkostnader och undanträngningseffekter uppenbara begränsningar för användningen av anställningsstöd.

Sverige är (med undantag för Schweiz och Norge) det OECD-land som har lägst andel enkla jobb. Det -hänger samman med att vi har de mest sammanpressade lönerna i nedre halvan av lönefördelningen av alla OECD-länder. Det är till stor del en följd av höga avtalade minimilöner. Forskningen ger stöd för att lägre minimilöner skulle öka sysselsättningen för dem med minst färdigheter. Det bästa sättet att åstadkomma det är förmodligen om arbetsmarknadens parter kan

definiera nya typer av enkla jobb och förhandla fram nya låga minimilöner just för dem. Det skulle ha hög träffsäkerhet: lönerna skulle sänkas just för dem som behöver det för att kunna få jobb, samtidigt som överspillningseffekterna på löner för andra grupper skulle begränsas.

Utan förändringar av de avtalade minimilönerna, kommer förmodligen lönesänkningar att tvinga sig fram på andra sätt: genom fler företag utan kollektiv-avtal, genom att fler arbetstagare säljer sin arbetskraft som egna företagare, och därmed inte binds av kollektivavtal, samt inte minst genom mer av svartjobb till lägre svarta löner. Detta är ingen önskvärd utveckling.

Entreprenörskap kan på flera sätt utgöra ett attraktivt alternativ för immigranter eftersom det blir ett sätt för individer att etablera sig på arbetsmarknaden då inträdesbarriärerna av olika slag är alltför höga. Men sådant nödvändighetsmotiverat entreprenörskap i form av egenanställning är sannolikt betydligt -mindre produktivt än möjlighetsmotiverat entreprenörskap. Entreprenörskap bör underlättas och är en viktig väg till ökad ekonomisk integration, men det är önskvärt att det drivs av möjligheter och inte av avsaknad av alternativ.

Vi har svårt att se hur Sverige ska klara den arbetsmarknadsutmaning som flyktingimmigrationen och en alltmer heterogen arbetsmarknad innebär utan att också reformera lönebildningen så att större löne-spridning tillåts. Lönebildningen bör ta ett större ansvar för en jämnare fördelad sysselsättning. Lägre minimilöner för särskilda enkla jobb ska inte ses som ett alternativ utan som ett komplement till utbildning och anställningsstöd. En uppenbar fördel med att också använda sig av lönevägen är att den, till skillnad från utbildning och anställningsstöd, inte innebär några budgetkostnader.

De senaste årens stora flyktinginvandring i kombination med dåligt fungerande ekonomisk integration innebär att vi inte längre kan förlita oss på den traditionella svenska arbetsmarknadsmodellen om vi ska uppnå hög och jämnt fördelad sysselsättning. I grunden ändrade förutsättningar kräver förändringar. Det innebär plågsamma krav på omtänkande på den fackliga sidan. I vilken grad det kommer till stånd blir avgörande för hur väl Sverige lyckas med den ekonomiska integrationen av immigranterna i framtiden.

Pernilla Andersson Joona, docent
Stockholms universitet

Lars Calmfors, professor emeritus
IFN och Stockholms universitet

Sameeksha Desai, docent
Indiana University

Johan Eklund, professor
Entreprenörskapsforum och Blekinge Tekniska Högskola